

חדשות מרכז אוריון

לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן

יוני 1999

גיליון שני

מידע מפתיע על מוצא כדי המגילות!

באפריל התקיים בפראג כנס שכותרתו "שיטות מדעיות לחקר כתבי יד, שיחזורם ושימורם". ד"ר יאן גונוג מהאוניברסיטה העברית בשיתוף פעולה עם ד"ר מרתה באלה מהאוניברסיטה הטכנית בבודפשט, הציגו תוצאות ראשוניות של אנליזת שיפועל ניטרונים על כלי החרס מקומראן, בנסיון לגלות את מוצאם. **התוצאות מראות שרוב הכדים בהם הטמינו מגילות, הוכנו מחומר שמקורו לא מקומראן ולא מירושלים!** ממצא זה מפריך למעשה את התיאוריה שהמגילות הן מספרית המקדש בירושלים, והוא אף מעלה שאלות חדשות לגבי המסחר וחילופי הדעות בין הקהילה בקומראן וקהילות אחרות באיזור. יוזמה זו מרחיבה את תחומי המחקר העוסקים במגילות מדבר יהודה, ומאפשרת בחינה לא רק של תוכן המגילות, אלא גם של תהליך ייצורן, וסופריהן. המחקר מראה

כי ניתן לאמץ מגוון רחב של טכניקות ממדעי הטבע כדי להעשיר את הידע שלנו על הקהילה מקומראן, אכן הצוות הירושלמי חוקר שאלות אלו מזוויות שונות ומגוונות.

אירועים חשובים של המרכז בשנת הלימודים תשנ"ט (1998 - 1999)

הכנס הבינלאומי הרביעי התקיים בתאריכים 31 - 27 בינואר 1999 בנושא: *Historical Perspectives: Jewish History from the Maccabees to Bar Kokhba in Light of the Dead Sea Scrolls*

הכנס עסק בהיסטוריה הפוליטית, החברתית, הכלכלית והדתית של התקופה.

הרצאה מקדימה בנושא: "מיהודה המכבי עד בר-כוכבא: מבט חדש על ההיסטוריה לאור מגילות מדבר יהודה". ניתנה במסגרת בימה למגילות במוזיאון ישראל, בשיתוף היכל הספר ומרכז אוריון.

דברי תודה והערכה

ד"ר אסתר חזון

בשם צוות מרכז אוריון, תומכיו, עמיתיו וחבריו מהארץ ומח"ל, אני מביעה את תודתנו העמוקה לפרופ' מיכאל סטון על הקמת מרכז אוריון וניהולו בשלוש השנים הראשונות. אנו מקווים להמשיך ולהנות מחוכמתו ומפועלו בתפקידו החדש כיו"ר הוועדה האקדמית של מרכז אוריון, ומאחלים לו הצלחה רבה בעיסוקיו העתידיים.

מילות פרידה

פרופ' מיכאל סטון

לפני הקמת המרכז לא היתה תוכנית לימודים או מרכז מחקר בתחום המגילות באוניברסיטה העברית, למרות מעורבותה במגילות מראשית גילויין. חומר רב של חמש מאות שנים של מחשבה וספרות עברית נלמד רק מאספקים מסויימים. תודות לאדיבות קרן אוריון בראש וראשונה, וביחד עם קרנות אחרות ותורמים אחרים, ובתמיכתם של פרופ' מנחם מילסון - דיקן מדעי הרוח לשעבר, פרופ' יוסף הקר - ראש המכון למדעי היהדות לשעבר, ובמיוחד פרופ' יאיר זקוביץ - הדיקן הנוכחי של מדעי הרוח, נוסד מרכז אוריון. מאז גדלנו וצמחנו מאד, גם תודות לתמיכתם של עמיתנו, שוחרי המרכז, והסטודנטים המתנדבים, אשר עזרו לנו להגיע להישגים אלו. ברצוני לנצל הזדמנות זו, ולהודות לתלמידי ולצוות שלקחו חלק פעיל מיום הקמת המרכז, ובמיוחד לד"ר אסתר חזון, לד"ר אביטל פיניק ולגב' אריאלה עמיר. עלי להדגיש כי בלימוד ובמחקר של המגילות, פעילות המרכז והשלכותיה הן לא רק לדור הזה, אלא גם לדורות הבאים. שני ספרים יצאו ע"י המרכז, השלישי בדפוס והספר הרביעי בהכנה. עתה, כשאני פורש מתפקידי כמנהל המרכז, ברצוני לאחל הצלחה רבה לד"ר אסתר חזון בפרוייקט זה היקר ללב כולנו.

הצוות הירושלמי למדע ולמגילות מדבר יהודה

נתגלו המגילות, וכן יונתן סטון, פרופ' לאנטומיה מאוניברסיטת סידיני. אוצרו לשעבר של היכל הספר, מר מגן ברושי, סייע רבות בגישה למגילות לצורך המחקרים הללו.

פרופ' סטון וד"ר אסתר חזון ממרכז אוריון, שהם גם בצוות הבינלאומי לעריכת המגילות, מכוונים את השאלות המחקריות המדעיות.

הצוות הירושלמי הציג את מחקרו בפגישת הוועדה האירופית למיקרו-שיטות לניתוח קלף שהתקיים בפראג באפריל 1999.

מטעם האוניברסיטה העברית, המשלחת כללה את:

ד"ר יאן גונווג, המכון לארכיאולוגיה: שיפעול ניוטרונים - ניתוח כימיקלי של כלי החרס

ד"ר עזריאל גורסקי, מרכז קובין: בדיקה מיקרוסקופית של הקלף והתפירה

גבי גילה כחילה בר-גל, מרכז קובין: חקר הדני"א של החיות

ד"ר אסתר חזון, מרכז אוריון: שיחזור המגילות על פי צורות השרידים.

פרופ' צ'אק גרינבלט, מרכז קובין: יו"ר דברי פתיחה. בכנס פראג המשלחת התכבדה לארח במושב שלה את שגריר ישראל בצ'כיה, מר רפאל גביר.

במסגרת הכנס הרביעי התקיים מושב מיוחד של הצוות הירושלמי למדע ולמגילות מדבר יהודה, לדיון ראשון מסוגו בנושא: "מדע, מגילות, והיסטוריה".

הצוות הירושלמי למדע ולמגילות מדבר יהודה, הוקם ע"י מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן, וע"י מרכז קובין לפרוזיטולוגיה באוניברסיטה העברית. מטרת הצוות היא לקשר בין חוקרי המגילות לחוקרים ממגוון דיסציפלינות במדעי הטבע. מחקר ראשוני מרתק נערך ע"י גבי גילה כחילה בר-גל במעבדתו של פרופ' צ'רלס גרינבלט (מרכז קובין לפרזיטולוגיה), בהדרכתם של פט סמית (המחלקה לאנטומיה, האוניברסיטה העברית), וסקוט וודורד (אוניברסיטת ברינגהם יאנג). הגבי כחילה בר-גל גילתה ע"י מיצוי של דני"א עתיק, מאילו עורות בעלי-חיים הוכן הקלף של המגילות, והיא ממשיכה לחקור את הדני"א העתיק.

הצוות קיים את פגישתו השנייה בדצמבר 1998 בביתו של פרופ' מיכאל סטון בירושלים. בנוסף למדענים הנ"ל השתתפו: האנתרופולוג ג'וזיאס מאוניברסיטת תל אביב, החוקר את העצמות ויתר השרידים מהאתר בקומראן; מארק שפיגלמן, מנתח שהפך לארכיאולוג, העוסק ברפואה ובפתולוגיה עתיקה, יאן גונווג מהאוניברסיטה העברית, בודק את החימר שממנו נעשו הכדים שבהם

לקראת המילניום: ערבי עיון על משיחות, יהדות ונצרות - מאי 1999

פרופ' אדלה ירברו קולינס ופרופ' ג'ון קולינס מאוניברסיטת שיקגו, חוקרים בעלי שם עולמי בתחום בית שני וראשית הנצרות, הרצו במסגרת 'בימה למגילות', במוזיאון ישראל בנושא: "על ישו ומשיחיות ביהדות בעת העתיקה".

החוקרים קולינס נתנו הרצאות באוניברסיטה העברית, בשיתוף פעולה ראשון מסוגו עם מרכז רנרט ללימודי ירושלים באוניברסיטת בר אילן, באירוח ביה"ס לתלמידי חו"ל. נושאי ההרצאות:

"ישו והמקדש בירושלים", "ההתיינות בירושלים בתקופת החשמונאים".

הרקטור, פרופ' מנחם בן ששון, הציג את המרצים ועמד על כפילות המסר של נושאי ההרצאות. הוא הדגיש את חשיבות הנושאים ככל שסוף המילניום השני מתקרב ואת חשיבות הגישות הפלורליסטיות לנושא זה במסגרת האקדמית של האוניברסיטה. גישה פלורליסטית זו השתקפה יפה בקהל המגוון שכלל אנשי סגל אקדמי וסטודנטים מהאוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטת בר אילן, אוניברסיטת תל אביב, אוניברסיטת בן גוריון, היברו יוניון קולג', הסמינר התיאולוגי ללימודי דת, אקול ביבליק, מכון סנטור, מכון אולברייט למחקר ארכיאולוגי, מכון רטיסבון והאוניברסיטה של הארץ הקדושה.

מקבלי מלגות מטעם מרכז אוריון

מלגות מטעם מרכז אוריון מוענקות אחת לשנה לחוקרים צעירים בתחום. לשנת 1999/2000 ועדת המלגות החליטה להעניק את המלגות ל:

- גבי רוני ישי, דוקטורנטית: "מלחמת בני אור בבני חושך", ממגילות מדבר יהודה - ששת עותקי המערה הרביעית, והשוואתם לנוסח המערה הראשונה ולקטעים אחרים מקומראן".
- גבי מיסופ פארק, דוקטורנטית: "החזרה על מיליות לפי שמות עצם בלשון המקרא ובלשון המגילות ממדבר יהודה".
- מר ג. דניאל שטיבל, דוקטורנט: "מגילת 'מלחמת בני אור בבני חושך' כפי שהיא משקפת בחקר כלי הנשק והאסטרוטגיה הצבאית של ארץ-ישראל בתקופה הקלאסית".
- ד"ר ג'ו זיאס: "קומראן, בתי הקברות של האיסיים ושאלת הפרישות - הערכה אנתרופולוגית מחדש".

פעילות תא בוגרים

בשנת הלימודים 1998/9 קיים מרכז אוריון פעילות לבוגרי המכון למדעי היהדות. הפעילות היתה מוצלחת מאוד, והיתה התעניינות לפעילות נוספת מסוג זה. התקיימו:

- הדרכה מקצועית וסיור בתערוכת הקבע שנפתחה לרגל 50 שנה לגילוי המגילות: יום בקומראן - החיים בכת מדבר יהודה. ההדרכה התקימה בהיכל הספר, וניתנה ע"י אוצר היכל הספר, ד"ר אדולפו רויטמן.
- סיור ארכיאולוגי עדכני בקומראן: הסיור ניתן ע"י ד"ר חנן אשל, ארכיאולוג מקצועי, אשר חפר באתר, וע"י ד"ר אסתר חזון, מנהלת מרכז אוריון. הסיור התמקד בחפירות בקומראן ובמספר מערות בסביבה, תוך התייחסות מיוחדת לחפירות האחרונות במקום ולמצאים החדשים שנתגלו בהן. כעשרים בוגרי המכון למדעי יהדות של האוניברסיטה העברית יצאו לסיור מודרך זה. במכתב תודה של גבי לאה פלד היא מדגישה את ההבדל בין הפעם הראשונה שביקרה באתר לבין סיור זה. בהמשך מכתבה גבי פלד כותבת: *"הציקר היה ההדרכה האצניינית, המקיפה הידענית, אק לא טרחנית, לה זכינו מאדריכינו. . . היה הסיור לה זכינו חזק לקריאה וללימוד נוספים של הנושא".*

אתר האינטרנט:

- ביבליוגרפיה בנושא מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן מעודכנת אחת לשבוע.
 - פרסום הרצאות ותקצירים של ההרצאות.
 - לוח מודעות על אירועים בתחום.
 - מידע לקהל הרחב על המגילות.
 - כתובת האתר: msdss@mscc.huji.ac.il
 - קבוצת הדיון
- המרכז מנהל קבוצת דיון בינלאומית בדואר אלקטרוני. כדי להצטרף לקבוצת הדיון יש לשלוח ל: majordomo@panda.mscc.huji.ac.il
- את ההודעה: [Subscribe Orion](#) עם כתובת הדואר האלקטרוני שלך.

ברכות להצטרפותו של מר מיכאל סגל

לצוות מרכז אוריון, בתפקיד מתאם תוכניות אקדמיות של המרכז. מר סגל הוא דוקטורנט בחוג למקרא בתחומי העיסוק: פרשנות במקרא בתקופת בית שני, ביקורת נוסח המקרא, ואמונות ודעות בתקופת בית שני.

ספרים חדשים:

דברי הכנסים הבינלאומיים מתפרסמים באנגלית
ע"י Brill בסדרה:

Studies on the Texts of the Desert of Judah

יצאו לאור:

• דברי הכנס הבינלאומי הראשון שהתקיים במאי 1996

Biblical Perspectives: Early Use and Interpretation of the Bible

in Light of the Dead Sea Scrolls

בעריכת מיכאל סטון ואסתר חזון, 1998.

• דברי הכנס הבינלאומי השני שהתקיים בנואר 1997

Pseudepigraphic Perspectives: The Apocrypha and the Pseudepigrapha

in Light of the Dead Sea Scrolls

בעריכת אסתר חזון ומיכאל סטון, בשיתוף עם אביטל פיניק, 1999.

ביוני 1999 התקיים ערב לכבוד הוצאת הספר ולכבוד יום הולדתו ה-60 של פרופ' מיכאל סטון.

בהדפסה:

• דברי הכנס הבינלאומי השלישי שהתקיים בפברואר 1998

The Damascus Document:

A Centennial of Discovery

בעריכת יוסף באומגרטן, אסתר חזון ואביטל פיניק.

יצאו לאור:

• דברי הכנס הבינלאומי הרביעי שהתקיים בינואר 1999:

Historical Perspectives: Jewish History from the Maccabees to Bar-Kochba in Light of the Dead Sea Scrolls

• הוצאת הספר המשותף עם היכל הספר, מוזיאון ישראל: לקט ההרצאות הפומביות של מרכז אוריון בשיתוף עם מוזיאון ישראל.

שוחרי המרכז

אנו רוצים להודות לכל שוחרי מרכז אוריון ותומכיו. מועדון השוחרים הישראליים של המרכז הוקם על מנת להזרים מידע עדכני ושוטף בנושא המגילות והספרות הקרובה להן לחוקרים ולמתעניינים מקרב הציבור הרחב.

אנו רוצים לברך את המצטרפים החדשים למועדון השוחרים:

- ◆ מר ברעם דב
- ◆ מר דימיטשטיין אלכס
- ◆ גבי רות ומר זאב ויינטראוב
- ◆ גבי טולמן פלומה
- ◆ גבי ישי רוני
- ◆ מר כפיר גד
- ◆ גבי לבני לינדה
- ◆ מר ספיר הרי
- ◆ מר ספראי ברוך
- ◆ מר צפריר משה
- ◆ גבי סלקין רחל
- ◆ מר רחמימוב אריה
- ◆ מר שפירא שחר

נשמח אם תקחו חלק במפעל חשוב זה ותצטרפו גם אתם למעגל ההולך ומתרחב של שוחרי המרכז, המכירים בחשיבותן של המגילות להבנת ההיסטוריה של היהדות ושל הנצרות.

ברצוני להיות שוחר מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן ולקבל מהמרכז חדשות ומידע בנושא.

רצ"ב תרומתי בצ"ק לפקודת "מרכז אוריון", המכון למדעי היהדות, האוניברסיטה העברית, ירושלים.

- חבר (100 ש"ח)
- מטיב (500 ש"ח)
- אחר _____
- תומך (250 ש"ח)
- פטרוך (1000 ש"ח)

שם: _____
כתובת: _____
טל: _____ פקס: _____
דואר אלקטרוני: _____

נא לשלוח את הטופס ל:

מרכז אוריון לחקר מגילות מדבר יהודה והספרות הקרובה להן
חדר 6310, המכון למדעי היהדות, הפקולטה למדעי הרוח
האוניברסיטה העברית, הר הצופים, ירושלים 91905.

טל: 02-588-2063 פקס: 02-588-3584
דואר אלקטרוני: msdss@mscc.huji.ac.il
כתובת אתר האינטרנט של המרכז:
<http://orion.mscc.huji.il>